

sán, a temesvári előadás naturalis, fantáziátlan díszlete viszont lerántotta a játékot a népszínmű olcsó szintjére. Ugyanez a veszély fenyegeti a Tamási Aron-előadásokat is. (Példa: a sepsiszentgyörgyi Csalóka szivárvány díszlete.) — Rendkívül fontos lenne a nyílt vita, hiszen a kritikusok alig érintik a kérdést, a képzőművészek, a színházi szakemberek sem nagyon vitatkoznak róla.

Színházi próba közben egyik tehetséges (sőt, gondolkodó!) fiatal színésznk bevallotta, hogy egyszerűen nem érti Max Frisch gondolkozásmódját, hangját. Meghökkenett és elgondolkoztatott. A közönség, sőt a rendező, a színész ellenkezését véltem ebben felfedezni a tragikomikus látásmóddal, igényét a „kulináris“ színházra, ahogy azt Brecht mondja. Ez a konfliktus nagyon is kézzelfoghatóan nyilvánul meg egyes előadások rendezői felfogásában, a színészalakítás módjában. Gondolom, ez lehet az egyik oka annak a jelenségnek, hogy olyan kevés korszerű, meggyőző interpretációban láttuk Max Frischt, Dürrenmattot, Shakespeare-t, Tamási Áront, Páskándi Gézát, Örkény Istvánt, Brechtet, Molière-t, Csokonait, Peter Weisst, hogy kapásból csak a leginkább félreismertek vagy az alig megértettek nevét soroljam. Különös módon a tragikomédia fanyarságától, teljességigényétől egyesek óvakodnak, mások egyenesen viszolyognak. Túlságosan kemény szembenézést igényel magatartásban, fanyarságot stílusban (a kellemes lekerekített formák, hangulatok helyett), rálátást, önmagunkra (brechti elidegenítő hatás!), mindez szokatlan, kényelmetlen. Gondolkozásmódról, erkölcsi-szellemi világképről van itt szó, izlésformáról, izléskultúráról. Pregnáns példa a két bukaresti Ionescu-előadás. Vasárnap délelőtti, sokadik előadáson A székek kiváló, szuggesztív produkció. A közönség feszülten kapcsolódik a színpadi játékhoz. A rendező, a színész mindent életre keltett, mindent megszólaltatott — értelmet kapott a játék. A király halódik poros, unalmas, élettelen előadás, minden tompán él, értelmetlennek tűnik, a színházi sablon eltemette a szöveget, a szerzőt, a játékot, a közönséget. Békésen bóbiskolunk.

Lorca mondta a Yerma bemutatója után tartott beszédében: „A finom érzékenységu és minden ágában — a tragédiától a bohózatig — jól irányított színház néhány év alatt képes megváltoztatni egy nép fogékonyságát. Am a lezüllesztett színház, ahol a Pegasus szárnyait patái helyettesítik, egy egész nemzetet tud közönséggé tenni és elaltatni.“

Kovács Ildikó

Vakondok-szomorúság

Egy szép fekete somfabot, melyet hajdanán messzi gyárakban fabrikáltak, ahol tudták: vannak mankóra szoruló emberek, kik számára túl gangos a politúros sétatálca, egy szép fekete bot, mely tenyérvizsktető hétköznapokon óvatosan sarokban áll, s már csak vasárnapi támaszkodásra jó elő, vakondtúrásba bökött hirtelen az a bot. Finom fekete földpermeteg esőzött tekintetem előtt, s aláhulló függönye mögül fölsejlett percre fiatal életem minden eddigi, dugdosott szomorúsága; milyen is az, milyen is az, ha ki gyermekkorában lyukas nadrágban oldalgott lisztért a sarki boltba, és süldőlányokkal találkozván, szakadást rejteni falhoz lapult, vagy ha meztélláb

lépkednie szűrös tarlón kellett, s a szeméből kibuggyanó könnyet is mosoly-lyá tudta erőltetni, az hogyha megérti. S míg félszemmél ama pálca lassú vissza-útját követtem, úgy tűnt, újólág megerősödöm abbéli hiúságomban, hogy ha valamicske erőnk, erényünk van nekünk, az szomorúságunk állhatatos dugdosásában rejlik. Amennyire utáljuk hajdani s új, tárogatószónál sirdogálóinkat, olyannyira cserepes már ajkunk fogaink harapdálásától. A szomorúságnak amolyan szelídítetlen háziállat-szerepet szánunk, se ólba, se csűrbe, hátra a kertbe vakondoknak a föld alá! Szomorúság, vakondok-szomorúság, legfőnnebb ha csöndes már a világ, s isten szeme is csak alig lát, lámpaoltás után, ha élünk-hálunk véled.

— Hallják-é, szerkesztő urak, ebből a vakondokból valami hasznót kéne húzni — tér vissza útjáról a bakancs mellé a bot, s én, föltekintvén az idő által oly szépen megművelt öregember-arcra, szindbádi merengéséből föleszméltem. A nagygalambfalvi kert végében Kányádi Miklós bácsi utánapillantott iménti szavainak, Sütő Andrásra nézett, Lászlóffy Aladár-ra nézett, rám, s végül Sándor fiára ellenőrzésképpen: nem bizott-e valami lehetetlent e díszes literátor-társaságra? Bizonytalanokodásunkat méregetve fölemlítette még, hogy ő tud róla: valaha a finom úriasszonyok szép fényes kabátokat csináltattak e csúf állat bőréből, ki kellene hát vakartatni kertjeinkből, mert maholnap a kasza is csak földet fog fű helyett, s huncutkás nyomatékkal szóba hozta a magunkfajta ember evilági hatalmát... Az ingó-lengő sétatbot óhaja túl természetesnek tűnt ahhoz, hogy rögtön tréfára merjük fogni, tépdestük hát nagy kínosan a kukorica levelét, megegyezvén, hogy ebben az ügyben semmi okosat mi kisütni nem tudunk. Ugyhogy, kedves Miklós bácsi, kapok észbe most utólag, mikor már kitértem évődő tekintete elől, bizony, csak ilyen szegényecske a mi evilági tehetségünk. Lógó orrunkon láthatja, hogy parlamentáris ügyet azért mégsem kerekíthetünk óhajából, ezt higgye el. Újrakölteni a világot, ha nem tetszik; a vakondokat elkeresztelni például szomorúságnak, s föld alatt tartani jó sokáig, ha lehetséges, még hosszú századokig — ennyi volna maradék hatalmunk.

Farkas Árpád

A fantázia tüneményei

Avagy Kotsis Nagy Margit „kétarcúsága“

Amikor a magyar—történelem szak elvégzése után elfoglalta nyugodt helyét a katedra mögött, sejtelve sem volt arról, hogy mindent felcserél majd egy fáradságos, férfienérgiát is próbára tevő, öröknyugtalanító „játékkal“. Kotsis Nagy Margit pályája, életének váratlan alakulása legalább annyira elűt minden megszokottól, mint ahogy agyag- és üvegmunkái is inkább kérdő- meg felkiáltójelekként állíthatók ki a kisplasztika, illetve az üvegszakma hagyományos útjának végére. A kolozsvári műteremszoba bejáratával szemben elhelyezett üvegalakzatok első pillanatban különös formájukkal, szinte sejtelmes hangulatukkal hatnak a belépőre. Egészen más ez a titokzatosság, mint a néhány ezer esztendővel korábbi üvegtárgyaké, amelyeket mágikus erejű